

Sygn. akt III AUa 1042/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SA Małgorzata Gerszewska SA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2016 r. w Gdańsku

sprawy W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 kwietnia 2016 r., sygn. akt VI U 2542/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;
2. odstępuje od obciążenia W. K. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Daria Stanek SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 1042/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił W. K. obliczenia emerytury na podstawie art. 55 i 55a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm., zwanej dalej: "ustawa emerytalna" lub "ustawa"), albowiem emerytura została mu przyznana przed 1 stycznia 2009 r.

Na skutek odwołania ubezpieczonego od powyższej decyzji Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że W. K. przysługuje prawo do obliczenia wysokości emerytury w oparciu o art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (pkt 1) oraz stwierdził odpowiedzialność

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne. Decyzją z dnia 29 września 2006 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu od dnia 1 września 2004 r. prawo do emerytury. Wyliczenie wysokości emerytury nastąpiło na podstawie art. 53 ust. 3 i 4 ustawy emerytalnej. Wypłata emerytury podlegała zawieszeniu, ponieważ ubezpieczony kontynuował zatrudnienie. Następnie od dnia 1 października 2006 r. podjęto wypłatę emerytury. Ubezpieczony kontynuuje pracę. W. K., urodzony (...), dnia 28 maja 2015 r. wniósł o przeliczenie emerytury według zasad kapitałowych, a swój wniosek złożył na druku, który wskazał mu pracownik organu rentowego.

Istota sporu w niniejszej sprawie, w ocenie Sądu, nie dotyczy samego prawa do emerytury, lecz możliwości zastosowania jednego z wariantów jej obliczenia wysokości emerytury.

Sąd wskazał, że zarówno Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r. II UZP 4/13 oraz w wyroku z dnia 10 lipca 2013 r. II UK 424/12, jak i Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyrokach z dnia 18 marca 2014 r. III AUa 1223/13 i z dnia 12 lutego 2015 r. III AUa 309/14 zajmował się wykładnią regulacji prawnej zawartej w art. 55 ustawy emerytalnej. Zgodnie z tym przepisem, ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53 tej ustawy.

W ocenie Sądu pierwszej instancji ogół okoliczności faktycznych związanych z ubieganiem się przez wnioskodawcę o obliczenie emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej był z zasady niesporny i wynikał ze zgromadzonych w sprawie dokumentów. Wnioskodawca otrzymał emeryturę, kontynuował ubezpieczenie po uzyskaniu prawa do emerytury i wystąpił z wnioskiem o przeliczenie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., a zatem spełnił przesłanki do obliczenia emerytury w powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej.

Na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy Sąd stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Stanowisko organu rentowego prezentowane w niniejszej sprawie opierało się na oczywiście błędnej ocenie jej stanu faktycznego i prawnego, co uzasadniało wydanie tego rodzaju rozstrzygnięcia.

W apelacji organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 55 i art.55 a ustawy o emerytalnej, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest uzasadniona.

Na wstępie wskazać należy, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja materiału dowodowego przed sądem drugiej instancji ma miejsce wyjątkowo (art. 381 k.p.c.). Stosując zasady tzw. apelacji pełnej należy stwierdzić, że obowiązkiem sądu drugiej instancji nie jest rozpoznanie samej apelacji lecz ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy w granicach zaskarżenia.

Sąd drugiej instancji na podstawie akt ZUS ustalił, że wnioskodawca (ur. dnia (...)), dnia 22 września 2006 r. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury. Decyzją z dnia 29 września 2006 r. pozwany przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 września 2006 r. tj. od ukończenia powszechnego wieku

emerytalnego. Ubezpieczony udowodnił wówczas 38 lat, 9 miesięcy okresów składkowych i 4 lata i 10 miesięcy okresów nieskładkowych. Ponieważ ubezpieczony kontynuował zatrudnienie wypłata emerytury została zawieszona. Od ustalania zatrudnienia tj. od 1 października 2006 r., decyzją z dnia 10 października 2006 r., pozwany podjął wypłatę emerytury i przeliczył ją w związku ze zmianą stażu pracy. W. K. od dnia 1 października 2006 r. do nadal, jako zleceniobiorca mający ustalone prawo do emerytury, podlega obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. Kontynuując ubezpieczenie występował do organu rentowego o ponowne ustalenie wysokości emerytury na skutek doliczenia nieuwzględnionych okresów składkowych lub nieskładkowych w związku z zatrudnieniem na umowę zlecenia. Organ rentowy przeliczył wysokość pobieranego świadczenia w związku z zmianą stażu pracy. Dnia 28 maja 2015 r. ubezpieczony wniósł o obliczenie wysokości emerytury w myśl nowych zasad. W rozpoznaniu tego wniosku, pozwany wydał zaskarżoną w sprawie decyzję.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, zwłaszcza w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 nr 21-12, poz. 257), przyjęto, że ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej, niezależnie od tego czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in., że ten sposób wyliczania emerytury zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009 r. zaś warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. W utrwalonych poglądach judykatury, przyjmuje się nadto, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., I UK 82/06, LEX nr 424489 wyrażono trafny pogląd, że nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - art. 32 ustawy emerytalnej, domagał się przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 27 tej ustawy, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzje w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego - art. 95 ust. 1 ustawy, por. także wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 120/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 257 i orzecznictwo w nim powołane). Jeżeli więc nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 ustawy brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 ustawy) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu uzyskania przez te osoby emerytury wcześniejszej (art. 32 ustawy) lub w niższym wieku emerytalnym (art. 29 ustawy) - por. także m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674, 4 września 2013 r., II UK 23/13, OSNP 2014 Nr 6, poz. 85, 7 listopada 2013 r., II UK 143/13, OSNP 2014 Nr 10, poz. 148 i z 18 września 2014 r., I UK 27/14, LEX nr 1537287.

Zaprezentowane stanowisko, w pełni podzielane przez obecny skład Sądu Apelacyjnego, nie znajduje jednak zastosowania do sytuacji prawnej wnioskodawcy, gdy się weźmie pod uwagę, że wystąpił on z wnioskiem o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej (tzw. emeryturę w powszechnym wieku) już we wrześniu 2006 r. i prawo do tego świadczenia przyznano mu od dnia 1 września 2006 r., a więc nie został spełniony warunek zawarty w art. 55 ustawy, kreujący wyjątek od zasady ustalania ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. emerytury w wysokości wynikającej z dotychczasowych ("starych") zasad (art. 27 w związku z art. 53 tej ustawy). Ubezpieczonym, urodzonym przed wymienioną datą (1 stycznia 1949 r.), przysługuje prawo do obliczenia emerytury według nowych zasad, jeżeli wysokość emerytury obliczonej na podstawie art. 26 w związku z art. 55 okaże się wyższa od ustalonej według dotychczasowych zasad, pod warunkiem kontynuowania ubezpieczenia emerytalnego po osiągnięciu 60/65

lat życia (po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego) i wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy (po raz pierwszy) po dniu 31 grudnia 2008 r.

Sąd Apelacyjny w pełni zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14, LEX nr 1771526, że art. 55 ustawy wyraźnie uzależnia stosowanie zasad obliczania świadczenia w nim wskazanych od wystąpienia przez ubezpieczonego z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy po dniu 31 grudnia 2008 r. po raz pierwszy, a stanowiąc regulację szczególną, wymaga wykładni ścisłej. Innymi słowy, z możliwości obliczenia wysokości emerytury, na podstawie art. 55 ustawy, nie mogą korzystać ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., także kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 ustawy wieku emerytalnego, którym przyznane zostały emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według dotychczasowych zasad.

Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w powołanym judykacie Sąd Apelacyjny uznał, że skarżący urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 ustawy wieku emerytalnego, nie może korzystać z możliwości obliczenia wysokości emerytury, na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, bowiem emerytura po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) została mu przyznana przed końcem 2008 r.

Z tych względów, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, po myśli art. 386 § 1 k.p.c.

Sąd drugiej instancji uznał, że zaistniały podstawy do zastosowania art. 102 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i nie obciążył ubezpieczonego kosztami procesu. Do szczególnie uzasadnionych wypadków zaliczył okoliczności niniejszej sprawy, łączące się z charakterem żądania poddanego pod osąd. W ocenie Sądu Apelacyjnego regulacje w zakresie dopuszczalność obliczenia wyższej wysokości emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej są zawile i wymagają znajomości wykładni tych przepisów dokonanej zarówno przez Sąd Najwyższego, jak i sądy powszechne. Wnioskodawca składając odwołanie od decyzji odmawiającej wyliczenia mu emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki nie powinien ponosić ujemnych finansowych konsekwencji nieprawidłowej legislacji i trudności z wykładnią przepisów stanowiących podstawę roszczenia, tym bardziej, że w chwili wnoszenia odwołania miał podstawy do przekonania, że jego odwołanie jest uzasadnione, skoro Sąd Okręgowy uznając je za zasadne zmienił zaskarżoną decyzję.

SSA Daria Stanek SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska